

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ ВЧИТЕЛІВ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК

Постійна рубрика: Історія педагогічних бібліотек

До визначення періодизації розвитку педагогічної освіти в Україні 1917-1920 рр. і в цьому контексті бібліотечної справи для забезпечення фахових потреб вчителів, існує кілька підходів. В науково-педагогічній та бібліотечнознавчій літературі це питання розроблялося С. Сірополком [4, 150-163], Я. Ряпо [5, 8-14], М. Зотіним [6], В. Майбородою [7], Н. Дем'яненко [8, 171], Т. Ківшар [17, 15, 16] та іншими дослідниками.

Проаналізувавши підходи зазначених авторів на основі зіставно-порівняльного аналізу з періодизацією соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку України 1917-1920 рр. (М. Грушевський [19], О. Субтельний [20], Н. Полонська-Василенко [21] та ін.), у дослідженні щодо зазначеної теми в період української революції виділяємо наступні етапи:

1) березень 1917 – квітень 1918 рр. – період існування Української народної республіки та Центральної Ради;

2) квітень – грудень 1918 р. – Гетьманат;

3) грудень 1918 – січень 1919 р. – Директорія, відновлення Української Народної Республіки;

4) лютий – середина серпня 1919 р. – встановлення влади більшовиків;

5) II пол. серпня до грудня 1919 р. – доба денікінщини, далі, до 1920р. – влада більшовиків.

Вважаємо, що ця періодизація дозволяє нам більш повно розкрити процеси, які відбувалися як у шкільництві України, так і в позашкільній освіті з 1917 р. по 1920 р.

Після проголошення І Універсалом незалежної України (червень 1917 р.) УЦР було сформовано склад його уряду – Генеральний Секретаріат [9, 31-38], куди входили високоосвічені українські діячі, які задовго до того працювали на терені освіти і культури. **Генеральним секретарем уряду та головою**, створеного в цей же час **Товариства шкільної освіти, був І.М. Стешенко** (1873-1918) – відомий український літератор, освітній діяч, активний учасник національного відродження України кінця ХІХ – початку ХХ ст., який працював у Київській Фундуклеївській гімназії, на Вищих жіночих

Педагогіка
ШКОЛИ

**Павла
РОГОВА**

Директор
Державної науково-педагогічної
бібліотеки України

У статті
ідеться про най-
тяжчий період
у становленні
нашої держави –
період революції
1917-1920 р.

Директор школи, дітя, гімназії № 42003

ІСТОРІЯ – ВЧИТЕЛЬКА ЖИТТЯ: ПОВЧИМОСЯ У СЕБЕ!

Революційні події у лютому 1917 р. в Росії призвели до розгортання широкого національно-демократичного руху в Україні. Вже в березні в Києві було створено Українську Центральну Раду (далі УЦР) [1, 63-69], надалі її уряд – Генеральний Секретаріат, на долю якого випало завдання колосальної ваги, а саме – відбудувати національну державу у край несприятливих умовах: у час світової війни; деструктивного розвитку революційних процесів; економічних, політичних проблем тощо. На той час до автономної України (з середини червня 1917 р.) входило 5 губерній: Київська, Полтавська, Волинська, Поділля і Чернігівщина, що становило більше половини території всієї України. На цій території УЦР розпочала державне будівництво, поглиблюючи і поширюючи революційні перетворення, закріплюючи демократичні завоювання, сприяючи національному та освітньо-культурному відродженню молодого держави. *З перших своїх кроків Українська Центральна Рада приділила велику увагу відродженню національної школи, її формі та змісту, як найбільш суттєвому важелю розбудови незалежної держави та її дерусифікації.* Все, що було закладено у II-й пол. XIX ст. – на початку XX ст. прогресивними українськими педагогами, діячами української науки, освіти і культури: К. Ушинським, Б. Грінченком, С. Русовою, Оленою Пчілкою, С. Сірополком, І. Огієнком, Т. Лубенцем, Я. Чепігою, Г. Шерстюком та ін. у розвитку вітчизняної педагогічної думки, національної школи, знайшло своє відродження і продовження в період 1917 – 1920 рр. Відстоюючи у своїх працях, виступах, статтях необхідність *створення національної школи як гаранта розвитку нації*, С. Русова, – достойний представник цієї славної плеяди педагогів, писала: “Ми мусимо свідомо носити ім’я українців ... В цій праці нова школа – од початкової до вищої мусить об’єднати і учнів і учителів, потроху, цеглинку за цеглинкою, збудуємо ми таку школу, котра-б справді вся була пройнята національним свідомим натхненням, яке виявить вільно увесь наш національний духовний склад...” [2,6].

В цей період, як підкреслював С. Постернак, керівництвом молодого держави, незважаючи на складну політичну обстановку, були поставлені “всі головні питання освіти: про реформу школи, про всенародне обов’язкове навчання, про організацію нижчої, середньої й вищої, загальної й професійної освіти; про дошкільне виховання й позашкільну освіту; про підготовку вчителів і діячів по шкільній, до- і позашкільній освіті; про забезпечення всіх освітніх закладів і установ книжками, підручниками...” [3,5]. Але над усім цим *панувала головна ідея: без відродження рідної національної школи й освіти не відбудеться Україна як держава* [3,5].

курсів А. Жекуліної, з 1907 р. – у Фребелівському педагогічному інституті [10]. Головні завдання Генерального Секретаріату були проголошені в його Декларації: “В справі народної освіти Секретаріат має на меті насамперед з’єднати в своїх руках все керування шкільною освітою, а власне: догляд за проведенням на місцях українізації школи, організації видання підручників, відшукування і приготування учителів для шкіл...”. Школа мислилася як єдина, загальнодоступна з семирічним терміном навчання [11, 159].

Для виконання поставлених завдань в цей період особливо важливим було об’єднання прогресивного вчительства України, озброєння його знаннями для розбудови національної держави. Пізніше, на II Всеукраїнському з’їзді вчителів з цією метою та з метою “пробудження серед українського народу національної свідомості” була відроджена Всеукраїнська учительська спілка (ВУС) (1917), заснована українським вчительством ще в кінці XIX ст.

Уряд УЦР, Товариство шкільної освіти, ВУС поставили собі за мету, об’єднуючи національне вчительство, відкривати в Україні національні школи різних типів, українізувати існуючі з урахуванням інтересів національних меншин, розробляти шкільні програми, необхідні підручники, вживати заходів для підготовки відповідних учительських кадрів, вводити поступову українізацію у вузах, організувати вивчення рідної мови, ліквідовувати

вати неписьменність дорослих, налагоджувати бібліотечну справу, формувати національну інтелігенцію, ініціювати проведення учительських з'їздів тощо [11].

Генеральний Секретаріат Освіти, як виконавчий орган УЦР, (9 липня 1917 р.), оголошуючи свою першу декларацію, *серед інших невідкладних завдань по розбудові національної освіти накреслив основні завдання у позашкільній освіті, зосередивши увагу на організації бібліотек, музеїв, у т.ч. і педагогічних, архівів та надання фінансової допомоги всім просвітним товариствам.*

Ці накреслення послідовно втілювались УЦР в життя протягом її 11-місячного існування, рішеннями 2-х Всеукраїнських Професійних учительських з'їздів, з'їзду представників "Просвіт", наради в справі організації народної освіти в Україні, які відбулися протягом доби УЦР, і які мали велике значення для розвитку національного шкільництва та позашкільної освіти в Україні.

Рішеннями I Всеукраїнського учительського з'їзду (5-6 квітня 1917 р.) було покладено початок організації єдиної школи в Україні, прийнято рішення щодо її українізації шляхом заснування нових українських гімназій, запровадження в них дисциплін українознавства, національного виховання, забезпечення освітянських бібліотек українськими підручниками і книжками.

II Всеукраїнський з'їзд вчителів, який відбувся 13-15 серпня 1917р., проходив під загальним гаслом націоналізації і українізації школи. Зо-

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК: СУЧАСНИЙ СТАН. ПЕРСПЕКТИВИ

Становлення України як незалежної держави, її інтеграція в світове співтовариство вимагає сьогодні введення кардинальних реформ в систему освіти. Метою цих змін є створення умов формування нового покоління громадян, здатних збудувати економічно міцне, політично стабільне суспільство, засноване на принципах демократії, свободи, гуманізму, конструктивного співробітництва з усіма народами світу. Пріоритетом даних трансформаційних змін є побудова навчально-виховного процесу на основі відмовлення від принципів та прийомів авторитарної педагогіки.

Трансформаційні процеси в освітній галузі вимагають перебудови системи науково-інформаційного супроводу розвитку педагогічної науки і освіти, створення повноцінної системи інформування для всіх категорій освітян: вчителів, педагогів, професорсько-викладацького складу, науковців про інноваційні тенденції в світовій і вітчизняній педагогіці, сучасні педагогічні технології, про результати введення в навчальний процес нових форм і методів навчання тощо. Особливо чітко ця думка прозвучала на II Всеукраїнському з'їзді освітян в 2001 р., на якому був прийнятий проект "Національної доктрини розвитку освіти України".

Нині в Україні діє більше 50 тис. закладів та установ, у яких навчається більше 15 млн. учнівської молоді й працює близько 2 млн. фахівців-педагогів. Тобто третина всіх, хто проживає в країні, навчає або вчиться. Ця пропорція підкреслює значущість педагогічної праці для суспільства, яке покладає на вчительство великі надії, доручаючи їм майбутнє держави.

Освітяни – елітна частина суспільства, її інтелектуальний потенціал. Вони складають основну категорію користувачів бібліотек галузі, які становлять близько 23 тис. бібліотек, з 45 тис. книгозбірень Укрдержави. Вивчення і забезпечення інформаційних потреб освітян – одне з головних завдань даних бібліотек.

Саме в незалежній Україні гостро постає питання про створення головної бібліотеки системи освіти, інформаційно-методичного та координаційного центру бібліотек галузі – ДНПБ України, необхідність створення якої особливо гостро почала відчуватися після розпаду ССР, коли бібліотеки освітянської галузі України опинилися без науково-інформаційної і методичної підтримки зі сторони Державної науково-педагогічної бібліотеки Російської Федерації ім. К.Д.Ушинського.

ДНПБ України була створена в кінці 1999 р. Постановою Кабінету Міністрів на базі фондів 2-х бібліотек: ЦОБ ІЗМН МОН та НПБ Ін-ту педагогіки АПН України пріоритетними напрямками якої стали:

- розвиток бібліотекознавства, в т.ч. й галузевого;
- створення національного галузевого книгосховища;
- створення стабільної системи інформаційного забезпечення розвитку педагогічної науки і практики;
- сприяння розвитку та консолідація бібліотек галузі, надання методичної допомоги даним бібліотекам, інтеграція інформаційного ресурсу галузі.

Заснування ДНПБ України як головної бібліотеки галузі, закінчило кількасотрічне формування мережі бібліотек освітянської галузі. В зв'язку з тим, що все частіше у віт-

чизняному бібліотекознавстві вживається термін освітянські бібліотеки, що свідчить, зокрема про розвиток типології бібліотек в державі, а отже про прогресивний поступ самої держави.

Освітянські бібліотеки – це бібліотеки, які отримали своє визначення за назвою галузі у 90-х роках ХХ ст. в незалежній Україні. До освітянських бібліотек відносяться самостійні спеціальні педагогічні бібліотеки (юридичні особи) та структурні підрозділи (бібліотеки) освітянських установ, організацій, навчальних закладів всіх видів і типів та рівнів акредитації, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України та АПН.

Головними визначальними ознаками освітянських бібліотек є склад фондів, категорія користувачів – вчителі, педагоги, професорсько-викладацький склад, студентство, учні та інформаційна діяльність для задоволення їхніх потреб під час підвищення кваліфікації та наукової, професійної і навчальної діяльності.

Як бачимо, мережа освітянських бібліотек складається з 2-х типів бібліотек: навчальних і спеціальних педагогічних (див. табл. на с.63).

Спеціальні педагогічні

Осміслення з позиції сьогодення досвіду бібліотечного будівництва в державі неможливе без ретроспективного звернення до витоків бібліотек взагалі і освітянських зокрема.

Адже історія бібліотечної справи – це не тільки складне, з протиріччями явище, а це й історія здобутків, їх аналіз і висновки для удосконалення сучасних тенденцій розвитку, утвердження позицій та прогресивного поступу.

Саме тому ДНПБ України у 2001 р. було розпочате наукове дослідження “Становлення і розвиток мережі освітянських бібліотек ІХ – ХХІ століття”, щоб сьогодні узагальнити наш історичний досвід, визначити тенденції і подальший розвиток бібліотек галузі.

Так як освітянські бібліотеки представлені 2 типами бібліотек: спеціальними і навчальними, то прослідкуємо фрагментарно тенденції їхнього розвитку.

Як відомо, одними з перших бібліотек, які виникли в Київській Русі, були бібліотеки при навчальних закладах. Всім відомі бібліотеки при братських школах, далі при Острозькій та Києво-Могилянській академіях.

Скільки було видів навчальних закладів протягом століть, стільки відзначаємо видів навчальних бібліотек. І хоча ми маємо чимало досліджень з історії окремих видів цих бібліотек, однак цей предмет “навчальна бібліотека як тип і її трансформація” ще чекає свого дослідника, бо фактично він себе ще не утвердив.

Як показують дослідження розвитку *навчальних бібліотек, вони дали початок загальнодоступним, або масовим бібліотекам для дорослого читача у II пол. ХІХ ст.* Цікавий це один історичний факт в Харкові. В 20-х роках ХХ ст. була створена єдина Центральна науково-учбова бібліотека, яка проіснувала 12 років до 1934 р. А зараз ці бібліотеки представлені такими видами: шкільні, вузівські, ПТЗ, коледжів, ліцеїв.

Я лише відзначу різновиди навчальних бібліотек, які ми на сьогодні маємо: шкільні, професійно-технічних навчальних закладів І-ІІ р.а., ІІІ-ІV р.а.

Аналізуючи сучасний стан розвитку даного виду бібліотек ми повинні визначити їх подальший шлях. Це можуть бути медіатеки або бібліотечно-інформаційні центри шкіл, ліцеїв, вузів, коледжів тощо.

крема, важливим завданням для об'єднання й самоосвіти вчительства з їзд визнав заснування Всеукраїнської Учительської Хати ім. Т.Г. Шевченка у Києві, в якій повинно бути все те, що стосується життя і школи вчителя: “педагогічна бібліотека, постійна виставка “наглядних пособій”, читальні, лабораторії..., світлі просторі зали для з'їздів і зібрань вчительських...” [12, 296]. Підкреслюючи важливість позашкільної освіти для розвитку національної школи, з'їзд звернувся до Генерального Секретаріату народної освіти в проханням активніше впроваджувати в життя позашкільну освіту, а саме: відкривати книгарні, розширювати мережу шкільних бібліотек, клубів, народних домів, учительських семінарій тощо, приділяючи увагу комплектуванню фондів бібліотек національною книгою [13,35]. “Заснування або реорганізація публічних та шкільних бібліотек в містах України повинні відбуватися так, щоб у них центральне місце дано було українській літературі і українознавству” сповіщали “Вісті з Української Центральної Ради”. [1917.– № 5 (трав.). – С.3].

Таким чином, незважаючи на всі економічні та політичні труднощі, УЦР виробила концепцію національної школи в Україні, її широкого українізації, організації урівняння справами національної та позашкільної освіти в Україні. Як наслідок цих рішень в Києві були засновані три українські гімназії. За прикладом Києва такі гімназії були відкриті в Полтаві,

Чернігові, Харкові та в інших містах [14,410]. Загалом за короткий період в автономній Україні були відкриті 42 середні школи та школи для національних меншин, а саме: 8 єврейських; 33 гімназії; два реальних училища [15]. *Всього за період революції й національного відродження України у 1917-1919 рр. було відкрито 115 українських середніх шкіл на державні, громадські й приватні кошти, відбулося зростання кількості народних шкіл, при яких відкривалися бібліотеки. Загальна кількість всіх шкіл в цей період на Україні становила 1073 [3, 68-69].*

НАЦІОНАЛЬНО СВІДОМІ ВЧИТЕЛІ: РЕАЛІЇ, ПОТРЕБА

Новостворювані українські школи та ті, що вже діяли на території автономної України, потребували перш за все національно свідомих вчителів. В цей період з *37,5 тис. народних вчителів, що працювали в Україні, тільки 1-2 тис.*, на думку громадсько-політичного діяча, публіциста і соціолога М.Шаповала, *були українцями, решта – байдужими, або такими, що вороже ставилися до долі української культури [16, 40], 99% вчителів середньої школи не мали ніякої педагогічної освіти [3, 81].*

Отже, питання про підготовку національно свідомих педагогічних кадрів та забезпечення їх фахових потреб було одним з головних в діяльності УЦР. Вже у жовтні 1917 р. було відкрито Український народний університет в м. Києві та підготовчі курси до університету при загальній кількості 1400

Таблиця
СИСТЕМА БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ

Бібліотечні мережі	Кількість бібліотек	Загальнодержавний рівень	Регіональний, обласний рівні	Міський та низовий рівні
Освітні бібліотеки	близько 23 тис.	ДНПБ України, Наукова б-ка ім. Максимовича КНУ ім. Шевченка	Львівська ОНПБ, Миколаївська НПБ, б-ки ЦПО, ОІПКВ, ОІПО	Б-ки інст. АПН України, б-ки вищих навч. закл. пед. профілю I-IV р.а., б-ки ПТУ, ЗОШ, поза-шкільних навчальних закладів
Публічні бібліотеки	19 тис.	НПБ України, ДІБ України, ДЮБ України, ДДБ України	Харківська ДНБ ім. Короленка, Одеська ДНБ ім. Горького, ОУНБ, ОБЮ, ОДБ	Б-ки міські, юнацькі, дитячі, районні, сільські.
Академічні бібліотеки	98	НБУВ Львівська НБ ім. Стефаніка НАН України		Б-ки науково-дослідних установ та наукових центрів
Технічні бібліотеки	близько 2000	ДНТБ України, Галузеві ДНТБ (всього 6)	ЦНТБ (ДІФ), ЦНТІ	Б-ки вищих навч. закл. технічного профілю I-IV р.а., б-ки науково-дослідних інститутів, б-ки підприємств.
Медичні бібліотеки	1005	ДНМБ	ОНМБ	Б-ки вищих навч. закл. медичного профілю I-IV р.а., б-ки науково-дослідних інститутів, АПУ
Сільськогосподарські бібліотеки	264	ЦНСГБ, галузеві ЦНСГБ		Б-ки вищих навч. закл. с/г профілю I-IV р.а., б-ки науково-дослідних інститутів, б-ки дослід. станцій

ПОЛОЖЕННЯ* ПРО МЕРЕЖУ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ТА АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення розроблено відповідно до Законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про загальну середню освіту”, “Про професійно-технічну освіту”, “Про позашкільну освіту”, “Про бібліотеки і бібліотечну справу” та Статуту Державної науково-педагогічної бібліотеки України.

1.2. Положення визначає структуру мережі освітянських бібліотек, що підпорядковані Міністерству освіти і науки України, Академії педагогічних наук України та місцевим органам управління освітою, як невід’ємної складової національної системи освіти й загальної бібліотечної системи України, її основні завдання та напрями діяльності, систему науково-методичного забезпечення, державного управління та організаційно-правові аспекти функціонування.

1.3. У своїй діяльності освітянські бібліотеки МОН України та АПН України керуються Конституцією України, законами України, іншими чинними нормативно-правовими актами у сфері освіти, науки, культури й бібліотечної справи, а також цим Положенням.

1.4. Положення поширюється на всі освітянські бібліотеки МОН України та АПН України незалежно від їх підпорядкування, типу, виду та форми власності.

3. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ МЕРЕЖІ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК МОН УКРАЇНИ ТА АПН УКРАЇНИ

3.1. Основним завданням мережі освітянських бібліотек МОН України та АПН України є створення системи бібліотечно-інформаційного забезпечення науково-педагогічних та управлінських кадрів, вчителів, студентів на різних етапах здобуття та удосконалення фахових знань у навчально-виховному процесі, підвищенні педагогічної майстерності, дослідницькій діяльності, управлінні освітою, самоосвіті, що сприятиме здійсненню основних завдань освітянської галузі: навчально-методичних, дослідницько-пошукових, творчо-інноваційних, культурно-просвітницьких.

3.2. Головні напрями діяльності мережі освітянських бібліотек МОН України та АПН України:

- формування на корпоративних засадах (на основі вітчизняних і зарубіжних першоджерел) галузевого інформаційного ресурсу освітянської галузі;
- впровадження комп’ютерних інформаційних

* Розділи 2, 5, 6 Положення будуть надруковані у наступному числі журналу

слухачів. З 7 листопада 1917 р. почали функціонувати другі педагогічні курси, на базі яких надалі була заснована Педагогічна академія.*

В цей час продовжували працювати Київські жіночі курси А.В. Жекуліної, відкривалися педагогічні курси в інших містах України [8].

У квітні 1918 р. на нараді Міністерства освіти офіційно було поставлено питання реформування учительських інститутів. У зв’язку з тим, що у вчительських інститутах були введені розширені і поглиблені навчальні плани, які включали як загальноосвітні так і спеціальні предмети: загальну історію з історією України, філософію, психологію, історію педагогіки, загальну педагогіку, експериментальну дидактику, – виникла необхідність забезпечення фаховою літературою тих, хто навчав і тих, хто навчався. *Фонди бібліотек вищих навчальних закладів не відповідали потребам користувачів. Були відсутні: відповідна педагогічна і методична база, національні підручники, посібники тощо. Таким чином, питання забезпечення фаховою літературою бібліотек шкіл від народної до вищої було справою державної ваги.* Тому з перших місяців свого існування Центральна Рада почала приділяти велику увагу книговидавництву, оскільки книжка повинна була стати одним із засобів відродження українського народу, джерелом формування національної свідомості та розбудови освіти.

Потяг до національної

*Педагогічна академія в Києві: Хроніка. // Віл. укр. шк. – 1917. – № 1. – С. 64

культури, книжки у населення України у цей період був настільки активний, що, незважаючи на революційні події, в містах і селах організовувалися “Просвіти”, як осередки позашкільної освітньої праці серед дорослих. Генеральний Секретаріат освіти УЦР підтримував ініціативу мас, організувавши у Києві 20 вересня 1917 р. з’їзд представників “Просвіт”, намітивши дії “Просвіти” до “завзятої боротьби з неграмотністю” [18, 43]. Діячам позашкільної освіти і дошкільного виховання було видано “Порадник” (1918 р.). В 1917 р. також почав виходити перший бібліографічний часопис “Книгар” [4, 155].

Рупором, виразником ідей УЦР і ВУС, базою для підвищення кваліфікації вчителів новоствореної держави був заснований в цей період журнал – “Вільна українська школа” (ВУШ) (1917-1920), який в нових революційних обставинах став прямим продовженням українського педагогічного журналу “Світло” (1910-1914). На сторінках ВУШ друкувалися офіційні матеріали Генерального Секретаріату, Міністерства освіти, актуальні статті С. Русової, Я. Чепіги, І. Стешенка, О. Музиченка, С. Сірополка та інших відомих діячів, рецензії на книги, словники, підручники, рекомендації списки для позакласного читання школярів. [12, 86-106]. Матеріали, вміщені в цьому часописі, нині служать важливим матеріалом для аналізу дійсного розвитку подій в тогочасній українській державі, освіті та позашкільній справі.

- технологій в діяльність освітянських бібліотек;
- створення довідково-пошукового апарату для багатоаспектного розкриття фондів через систему традиційних та електронних каталогів і картотек, формування фонду довідкових та інформаційних видань, електронних баз даних;
- організація бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів з питань педагогічної науки і практики через традиційні та електронні носії інформації;
- налагодження системи підготовки та підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів галузі освіти;
- участь освітянських бібліотек у бібліотечних об’єднаннях та асоціаціях.

4. СИСТЕМА НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МЕРЕЖІ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК МОН УКРАЇНИ ТА АПН УКРАЇНИ

4.1. Науково-методичне забезпечення діяльності освітянських бібліотек МОН України та АПН України здійснюється відповідно до чинних законодавчих актів, державних стандартів, постанов, розпоряджень, рішень Міністерства освіти і науки України, АПН України, Бібліотечно-інформаційної ради Президії АПН України, інструктивно-методичних документів науково-методичного центру – ДНПБ України.

Організаційно-методична діяльність включає такі функції:

- розроблення інструктивно-нормативної документації та методичних матеріалів;
- збирання та аналізування звітних матеріалів про діяльність освітянських бібліотек;
- підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів;
- виявлення, узагальнення та впровадження в практику роботи освітянських бібліотек кращого вітчизняного і зарубіжного досвіду.

4.2. Організаційно-методичну та координаційну діяльність освітянських бібліотек здійснюють науково-методичні центри (Додаток).

4.3. Узгодженість функціонування мережі освітянських бібліотек МОН України та АПН України як єдиної системи забезпечують:

- єдине науково-методичне керівництво;
- єдина нормативно-правова та інструктивно-методична документація;
- кооперація і координація бібліотечно-бібліографічного обслуговування користувачів галузі;
- зведений координаційний план науково-методичної, науково-дослідної та інформаційно-видавничої діяльності освітянських бібліотек України;
- єдині підходи до створення й використання інформаційного ресурсу освітянських бібліотек в електронній формі та його входження до вітчизняного та світового інформаційного простору.

4.4. ДНПБ України – провідний координаційний науково-методичний центр освітянських біб-

ліотек всіх типів і видів, що знаходяться на території України, крім основних функцій, зазначених у п. 4.1., виконує такі функції:

- координує діяльність науково-методичних центрів мережі освітянських бібліотек;
- співпрацює з науково-методичними центрами провідних бібліотек інших систем і відомств;
- здійснює міжнародні контакти з метою поповнення інформаційних ресурсів і удосконалення технічних можливостей суб'єктів мережі;
- організовує дослідження з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства й впроваджує їх результати у практику діяльності освітянських бібліотек;
- забезпечує депозитарне зберігання документів та перерозподіл маловикористовуваних, непрофільних та зайво дублетних документів із фондів бібліотек мережі.

4.5. Бібліотеки, визначені як головні науково-методичні центри (Додаток), підпорядковуються ДНПБ України та виконують функції, зазначені у п. 4.1., поширюючи їх на бібліотеки відповідного типу і виду.

4.6. Регіональні науково-методичні центри (зональні, обласні, міські і районні) виконують основні функції, зазначені у п. 4.1., поширюючи їх на бібліотеки всіх типів і видів відповідного регіону і підпорядковуються провідному науково-методичному центру.

4.7. Визначені в Додатку науково-методичні центри взаємодіють на основі договорів про співпрацю з Національними універсальними та спеціальними бібліотеками, Науковою бібліотекою ім. М.Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, бібліотеками системи Міністерства культури і мистецтв України (державними та обласними бібліотеками для дітей та юнацтва, державними обласними універсальними бібліотеками тощо).

4.8. Координацію діяльності освітянських бібліотек МОН України та АПН України здійснює Бібліотечно-інформаційна рада (БІР) Президії АПН України та науково-методична рада з питань удосконалення діяльності мережі освітянських бібліотек при ДНПБ України.

Функції і завдання БІР та науково-методичної ради визначаються окремими положеннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада: Навч. посіб. — К.: Заповіт, 1997. — 344 с.
2. Русова С. Націоналізація школи // Вільна укр. школа. — 1917. — №1. — С. 3-7.
3. Постернак С. Из історії освітнього руху на Україні за часи революції 1917 — 1919 рр. — К.: 1920. — 127 с. (Всеукраїнський Кооперативний Союз).
4. Сірополко С. Історія освіти на Україні. — Львів: Т-во "Взаємна поміч українського вчителства", 1937. — 174 с.
5. Ряппо Я. Народна освіта на Україні за десять років революції. — [Харків]. — Держ. вид-во України, 1927. — 127 с.
6. Зотін М. Педагогічна освіта на Україні. — Харків: Держ. вид-во України, 1926. — 214 с.
7. Майборода В.К. Вища педагогічна освіта в Україні. Історія, досвід, уроки. — К.: Либідь, 1992. — 196 с.
8. Дем'яненко Н.М. Загально-педагогічна підготовка вчителя в Україні (XIX — перша третина XX ст.): Монографія. — К., 1998. — 323 с. (Ін-т змісту і метод. навчання.).
9. Сорочан С.А. Створення Генерального секретарства народної освіти (червень — листопад 1917 р.) // Збірник наук. праць. Вип. 2. — Харків, 1998. — С. 31—38.
10. Український педагог Іван Стешенко: Посіб. з історії педагогіки / Міжрегіон. ін-т удоскон. вчителів ім. Б. Грінченка. — К., 1994. — 218 с.
11. Українська Центральна Рада. Докум. і матеріали. У 2-х т. / Упоряд. В.Верстюк та ін. — К.: Наук. думка, 1996. Т. 1. — 589 с.
12. Василькович Г. Шкільництво в Україні (1905—1920 рр.) / Передм. А.Алексюка; Укр. Вільн. Ун-т. — К., 1996. — 359 с.
13. Резолюції П Всеукраїнського учительського з'їзду в Києві // Вільна укр. школа. — 1917. — № 1. — С. 32—35.
14. Семчишин М. Тисяча років української культури. — Нью-Йорк; Париж — Сідней — Торонто, 1995. — 550 с.
15. Майборода В. Батько рідної школи // Освіта. — 1992. — 23 червня.
16. Шаповал М. Соціологія українського відродження. — К.: Україна, 1994. — 45 с.
17. Ківшар Т.І. Український книжковий рух як історичне явище. — К.: Логос, 1996. — 339 с.
18. Від відділу Позашкільної освіти при Генеральному Секретаріатові // Віл. укр. шк. — 1917. — № 1. — С. 42 — 47.
19. Абрамов К.И. Библиотечное строительство в первые годы Советской власти. — М.: Книга, 1974. — 263 с.
20. Історія України: нове бачення: У 2-х т. / Під ред. В.А. Смоля. — К.: Україна, 1996. Т. 2. — 494 с.
21. Грушевський М.С. Новий період історії України за роки від 1914 до 1919. — К.: Либідь, 1992. — 42 с.